

Asia: VN/26856/2023

Utkast till regeringens proposition med förslag till ny lag om områdesanvändning

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentarer till kapitel 1 Allmänna bestämmelser

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. tackar för möjligheten att lämna utlåtande om utkast till regeringens proposition med förslag till ny lag om områdesanvändning. SLC stöder lagens allmänna syfte och ser positivt på en ändring av lagstiftningen kring planläggning. Det är välkommet att syftena i lagen betonar vikten av ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet, samt särskilt lyfter fram behovet av att främja näringsverksamhetens förutsättningar – där jord- och skogsbruk utgör en central del. För att lantbruket skall kunna beaktas på ett pålitligt sätt anser SLC att lagstiftningen bör säkerställa en tillräcklig kunskap om jord – och skogsbruk hos planläggaren.

De allmänna syften som presenteras bör enligt SLC tillämpas på ett rättssäkert och balanserat sätt. SLC konstaterar att det fortfarande föreligger betydande brister i det aktuella lagförslaget. Särskilt bör växelverkan och öppen tillgång till information klargöras tydligare än vad som presenteras i utkastet till lag om områdesanvändning.

Kommentarer till kapitel 2 Myndigheternas uppgifter

-

Kommentarer till kapitel 3 Riksomfattande mål för områdesanvändningen

SLC framhåller att riksomfattande mål inte får medföra rättsliga begränsningar av markanvändningen utan att det finns en tydlig lagstadgad bakgrund. Målens rättsverkan måste vara proportionell och får inte inkräkta på grundläggande rättigheter såsom egendomsskydd.

Kommentarer till kapitel 4 Landskapsplan

SLC anser att det är positivt att landskapsplanens uppgifter och rättsverkan fokuseras på frågor av regional och nationell betydelse. Det är en förbättring jämfört med nuvarande praxis, som ofta lett till alltför detaljerad styrning.

Samtidigt bör planens innehåll regleras tydligare. För att motverka oklarheter måste det fastställas vilka planbeteckningar som är rättsligt bindande och hur dessa förhåller sig till sektorslagstiftningen. I nuvarande lagutkast riskerar informativa och rättsverkningsbärande markeringar att blandas samman, vilket skapar osäkerhet om vilka bestämmelser som är juridiskt förpliktande. Det är av yttersta vikt att planens förhållande till övrig lagstiftning (såsom naturvårdslagen, bygglagen, miljöskyddslagstiftning) tydliggörs i lagen eller i dess tillämpningsförfordning, för att undvika dubbla krav och motstridigheter. Planläggning får inte vara ett sätt att bedriva naturskydd och orsaka ogrundade begränsningar på jord – och skogsbruket förbi sektorslagstiftningen

SLC betonar även behovet av tydligare reglering kring skyddsbestämmelser enligt paragraf 26. Paragrafen möjliggör att man utfärdar bestämmelser angående områden som ska skyddas till följd av landskapets, naturvärdenas eller kulturmiljöns särskilda egenskaper. Det är viktigt att det tydligt anges hur länge skyddsbestämmelserna gäller och hur de kan omprövas eller avslutas. Temporära bestämmelser måste ha tydligt angivna giltighetsperioder, så att markägare inte blir föremål för långvarig osäkerhet.

Kommentarer till kapitel 5 Generalplan

SLC framhåller planläggningen bör trygga näringslivets verksamhetsförutsättningar. Detta innebär att begränsningar på jord – och skogsbruket bör undvikas. SLC framhåller därför att skydd av natur bör ske via gällande lagstiftning inte via planläggning. Skyddsbestämmelser i generalplan bör vara proportionerliga, tidsbegränsade och baserade på tillräckligutredningar. Bestämmelsernas varaktighet och rättsverkan måste definieras tydligt, så att markägare inte utsätts för rättsosäkerhet i form av otydliga skydd.

SLC framhåller att det är positivt att generalplan och detaljplan kan beredas parallellt, vilket förbättrar effektiviteten och kan minska osäkerhet i tillståndsprocesser.

Kommentarer till kapitel 6 Detaljplan

SLC tillstyrker införandet av tydliga maximitider för byggförbud. Det är en förbättring jämfört med nuvarande ordning. Motsvarande tidsbegränsningar bör införas även för övriga åtgärdsförbud och tillståndskrav. Alla begränsningar måste alltid bygga på noggrann prövning av alternativa lösningar och deras konsekvenser för den enskilde markägaren.

Detaljplanens skyddsbestämmelser ska vara förenliga med övrig lagstiftning och får inte orsaka oskäliga hinder för markägaren. Skydd av områden skall verkställas med motsvarande sektorslagstiftning. SLC godkänner inte tillvägagångssätt där planläggning används som verktyg för att kringgå befintlig lagstiftning för skydd. Kommunen måste visa att alla möjligheter att undvika olägenhet har utretts innan åtgärder som påverkar egendomens bruk används.

Planer ska hållas aktuella. SLC anser att kommunen bör ha en uttrycklig skyldighet att hålla planer uppdaterade så att föråldrade planbeteckningar inte orsakar onödiga problem för markanvändningen.

Kommentarer till kapitel 7 Särskilda bestämmelser för stora detaljhandelsenheter

-

Kommentarer till kapitel 8 Särskilda bestämmelser för utbyggnad av vindkraft

SLC framhåller att man vid bedömning av lämpliga områden ska väga in markens befintliga användning och dess betydelse för näringsverksamhet, rekreation och landskapsbild. SLC stöder möjligheten till att enligt överenskommelse lokalt avvika från kravet på minimiavstånd mellan vindkraftverk och bebyggelse.

Kommentarer till kapitel 9 Särskilda bestämmelser för utbyggnad av solenergi

-

Kommentarer till kapitel 10 Särskilda bestämmelser för strandområden

-

Kommentarer till kapitel 11 Planläggningsförfarande och utredning av konsekvenserna när planer utarbetas

Paragraf 78 innehåller krav på att konsekvenserna av planen skall utredas, SLC framhåller att paragrafen bör förtydligas så att denna utredning innefattar påverkan på jord och skogsbruket både på planenivå men även så att det undersöks hur enskilda markägare påverkas.

SLC kräver att informationsskyldigheten i planläggningsprocessen förstärks. Det är avgörande att alla markägare och rättsinnehavare som berörs av en plan genom föreslagna begränsningar eller förbud, får direkt och personlig information i ett tidigt skede av processen. Allmän delgivning, som föreslås i det nuvarande lagutkastet, kan inte anses tillräcklig. För att upprätthålla rättssäkerhet, trygga att berörda parter hörs i processen och öka transparens i planläggningsprocessen bär det ställas krav på att markägare delges skriftligt eller elektroniskt och att dokumentationen av delgivning sparas.

Kommentarer till kapitel 12 Initiativ till utarbetande av detaljplan och generalplan samt utarbetande av detaljplan

samarbete med markägaren

SLC stöder möjligheten till planläggning i samarbete med markägare.

Kommentarer till kapitel 13 Havsplanering

-

Kommentarer till kapitel 14 Nationalstadspark

-

Kommentarer till kapitel 15 Gränsöverskridande miljökonsekvenser

-

Kommentarer till kapitel 16 Tvångsmedel och påföljder

-

Kommentarer till kapitel 17 Bestämmelser om delgivning av planer och andra beslut

SLC anser att det saknas tillräckliga bestämmelser om hur planer och begränsningar ska delges. Det bör införas krav på personlig delgivning i situationer där beslut påverkar markägares rätt att använda sin egendom. Delgivning måste ske under planens beredningsfas – inte endast vid godkännande – för att markägaren ska ha reell möjlighet att påverka.

Kommentarer till kapitel 18 Ändringssökande

-

Kommentarer till kapitel 19 Bestämmelser om delgivning och ikraftträdande av planer och andra beslut

SLC framhåller att delgivning av inskränkande bestämmelser måste ske direkt till berörda markägare och inte enbart via allmänna kanaler. Detta för att säkerställa att alla får möjlighet att förstå och bemöta planförslagen innan de träder i kraft.

Kommentarer till kapitel 20 Särskilda bestämmelser

-

Kommentarer till kapitel 21 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

-

Kommentarer till lag om ändring av lagen om områdesanvändning

SLC stöder införande av en ny paragraf 101a om rätt till ersättning för begränsning av skogsbruk. För att säkerställa att denna rättighet får faktisk betydelse krävs flera viktiga kompletteringar och förtydliganden. SLC förutsätter att paragraf 101a preciseras så att markägare får rätt till ersättning för alla former av begränsningar av skogsbruket som görs via planeringsbestämmelser, inte endast skyddsbestämmelser. Även tillfälliga planbestämmelser kan leda till betydande inkomstbortfall, och om flera sådana begränsningar läggs ovanpå varandra ska markägaren ha rätt till ersättning. En möjlig tidsfrist för detta kunde vara fem år. Ersättningsskyldigheten borde enligt SLC falla på den som genom planbestämmelser förorsakar begränsningen på skogsbruket. Detta skulle också uppmåna till ett sundare bruk av sektorslagstiftning som verktyg för att främja skogsskydd, inte planläggning.

I fastställandet av ersättningen borde hänvisas till de förfarande som anges i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter. Detta skulle på bästa sätt trygga att markägaren får en skälig ersättning för de begränsningar som planläggningen orsakat henne. SLC sätter också vikt vid att grunden för ersättning bör utgå från den sammanlagda skada som orsakas markägaren. Om markägaren utsätts för flera småskaliga begränsningar bör dessa tillsammans vara grund för ersättning. SLC vill också framhålla att ersättningsgrunden inte får förbigås genom att som kompensation för begränsningarna höja markens värde med t.ex. byggrätter.

Slutligen anser SLC att paragrafen och ersättningsskyldigheten bör gälla även ikraftvarande planer. Det måste dock beredas en skälig tid att uppdatera planerna så att ersättningsskyldigheten för ikraftvarande planer börjar gälla först efter en övergångstid. Även här kunde fem år ses som en skälig tidsperiod. Ytterligare bör godkännande av plan anses som tillräcklig grund för att rätten till ersättning.

SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS CENTRALFÖRBUND SLC R.F.

Mats Nylund

Mats Holmgård

Ordförande

Skogsombudsman

Kommentarer till lag om ändring av bygglagen

-

Utkastet till en ny förordning om områdesanvändning färdigställs och utlåtanden om det begärs hösten 2025. Om ni redan vill kommentera det kan ni göra det här.

-

Laxåback Jonas
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.